

باسمه تعالی

خلاصه سومین نشست تخصصی کارگروه حکمرانی اقتصادی سیاسی

عنوان نشست: حکمرانی اقتصادی و کنترل تورم

تاریخ برگزاری نشست: ۳۰ خرداد ۱۴۰۲

حاضران در نشست: ۲۵ نفر

خلاصه نشست

پیش‌نشست همایش اقتصاد ایران؛ اصلاحات ساختاری در گام دوم با موضوع «حکمرانی اقتصادی و

کنترل تورم» با مشارکت پژوهشکده امور اقتصادی وزارت امور اقتصاد و دارایی و با سخنرانی آیت‌الله

محسن اراکی، رئیس مرکز تحقیقات علمی حکومت اسلامی برگزار شد.

آیت‌الله اراکی در سخنان خود با اشاره به اینکه تفسیر بسیاری از مسائل اقتصادی در فقه نظام اقتصادی

اسلام تشریح شده است، خاطرنشان کرد: یکی از مباحثی که در مسائل اقتصادی مطرح است موضوع

تورم و گرانی است که لازم است بر اساس نظام اقتصادی اسلام مورد بررسی قرار گیرد.

وی با تأکید بر تفاوت میان تعریف تورم و گرانی و منشأ پیدایش هر کدام از آنها، اظهار داشت: گرانی

یک پدیده طبیعی است که در نتیجه افزایش بهای کالا با اسباب طبیعی رقم می‌خورد. طبیعتاً برای

مبارزه با گرانی نیز باید راه‌های مقابله با این اسباب طبیعی را شناسایی نمود.

عضو هیئت‌رئیس مجلس خبرگان رهبری خاطرنشان کرد: ارزش کالا نشئت‌گرفته از دو عامل مرغوبیت

و پاسخگویی آن کالا به نیاز انسان و نیز کمیابی آن کالا است؛ بنابراین وفور و در دسترس بودن یک

کالای ضروری، موجب کاهش بهای آن می‌گردد.

وی عامل گرانی را از سویی ناشی از افزایش مرغوبیت و یا به تعبیری نیازمندی به کالا و از سوی دیگر عرضه کم آن دانست و ابراز داشت: دولت اسلامی در عرصه اقتصاد وظیفه جلوگیری از گران شدن کالا و عدم کمک به گران شدن آن را دارد. دولت اسلامی حق ندارد خود کالایی را گران نماید. هنگامی که در مصر قحطی به وجود آمد و حضرت یوسف مدیریت اقتصاد آن را برعهده گرفت، ایشان به مأموران خود دستور داد از نرخ گذاری پرهیز نمایند و گندم را به قیمت بازار در اختیار مردم قرار دهند. با این سیاست، قیمت گندم به تدریج کاهش یافت.

آیت‌الله اراکی در ادامه به تعریف تورم پرداخت و تصریح کرد: تورم، افزایش بهای کالا، ناشی از کاهش قدرت مبادله‌ای پول در اختیار مردم است. عامل عمده این کاهش که گاهی به اشتباه از آن به «قدرت خرید» تعبیر می‌شود، کاهش ارزش پول در پی خلق آن است.

وی ادامه داد: خلق پول یعنی ایجاد واسطه‌ای برای مبادله کالا در بازار که به واسطه اعمال قدرت‌های سیاسی و اقتصادی پدید می‌آید و مبنای آن ارزش واقعی واسطه نیست. به این معنا که دولت‌ها و بانک‌ها برای یک برگه کاغذ (مانند اسکناس و چک پول) بهایی تعیین می‌نمایند که تنها دارای ارزش اعتباری و توهمی است.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه، با اشاره به وجود دو قاعده مهم اقتصادی در فقه اسلامی، اظهار داشت: بر اساس این دو قاعده که به آن اشاره خواهد شد، پولی که واسطه مبادله قرار می‌گیرد باید ارزش حقیقی داشته باشد. قاعده نخست منفعت مقصوده محله مال است که در زبان اقتصاد از آن با

عنوان «ارزش مصرفی» یاد می‌شود. مسکن، لباس و مواد غذایی دارای ارزش مصرفی هستند؛ اما پول

ارزش مصرفی ندارد. معیار تشخیص این ارزش نیز عرف مشروع عقلای جامعه است.

وی در ادامه یادآور شد: قاعده دوم نیز حرمت اکل مال باطل و به تعبیر دیگر مبادله کالای حقیقی با

مال غیرواقعی است. قرآن کریم بیش از هر چیز بر این دو اصل تأکید دارد که در واقع اساس نظام

مبادله اسلامی را شکل می‌دهد.

آیت‌الله اراکی، وظیفه پول در نظام و فقه اسلامی را تنظیم مبادله کالاها در بازار دانست و ابراز داشت:

این پول یا واسطه باید چند ویژگی داشته باشد؛ نخست اینکه باید خود ارزش مصرفی داشته باشد.

خرید کالای حقیقی با پول اعتباری از سویی موجب کم‌شدن آن کالا در بازار و افزایش ارزش آن و از

سوی دیگر افزایش واسطه اعتباری در بازار که تولید و خلق آن از سوی دولت‌ها و بانک‌ها نامحدود

است را رقم می‌زند. ویژگی‌های دیگر این واسطه نیز ماندگاری بالا و قابلیت نقل و انتقال آسان است.

وی با اشاره به محدودیت ثروت در هر جامعه، اذعان داشت: خلق پول موجب احتکار کالا و افزایش

قیمت آن می‌گردد. برای نمونه ما هر مقدار خودرو وارد کشور نماییم و تولید داخلی آن را افزایش

دهیم، موجب کاهش قیمت نخواهد شد؛ زیرا خالقان پول با منابع نامحدود همه آنها را در عرض چند

ساعت خریداری کرده و تعادل بازار را به نفع خود بر هم می‌زنند. یا اینکه دولت امریکا با خلق نامحدود

دلار، در سطحی جهانی، کالاها و خدمات موردنیاز خود را جمع‌آوری کرده و پول فاقد ارزش مصرفی

را به کشورهای دیگر صادر می‌نماید.

رئیس مرکز تحقیقات علمی حکومت اسلامی با اشاره به چند راه‌حل برای مواجهه با گرانی، اظهار داشت: جلوگیری از ایجاد تقاضای کاذب، ترویج فرهنگ قناعت در مصرف، ایجاد زمینه مناسب برای افزایش تولید و کاهش هزینه‌های آن از مهم‌ترین راه‌های مبارزه با گرانی کالاست.

آیت‌الله اراکی در پایان تورم را آفتی دامن‌گیر اقتصاد جامعه خواند و تصریح کرد: عمده‌ترین راه کارهای مبارزه با تورم جلوگیری از خلق پول و ایجاد پول حقیقی است. پول الزاماً نباید طلا و نقره باشد؛ اما می‌تواند از پشتوانه این فلزات با ارزش بهره‌مند باشد. مسئله دیگر کنترل نرخ ارز است. بسیاری از ارز وارداتی کشور در اختیار شرکت‌های دولتی یا شبهه دولتی است که در اختیار سیاست‌گذاری کلان کشور قرار نمی‌گیرد.